

ЗВІТ

**Стан реалізації житлових
політик з забезпечення
житлом осіб, які
постраждали внаслідок
збройного конфлікту
в Україні.
Місцевий рівень.**

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ:

Тарас Щербатюк, голова громадської організації “Черкаський правозахисний центр”,

Марина Куприкова, співзасновниця громадської організації “Східний правозахисний центр”, експертка проєкту.

Звіт відображає стан забезпечення соціальним, тимчасовим та кризовим житлом внутрішньо переміщених осіб та осіб, які втратили житло у громадах України, та визначає можливі шляхи покращення місцевих політичних сфер житла.

Для підготовки звіту базовою стала інформація, яку було надано органами місцевого самоврядування за період з серпня по жовтень 2024 року.

Дані, в тому числі цифрові, які були зафіксовані в звіті, постійно змінюються, оновлюються та відображають поточну ситуацію на дату оновлення інформації від органів місцевого самоврядування.

Звіт підготовлено в межах проєкту “Забезпечення захисту та підтримки постраждалих від війни в Україні” за підтримки Міжнародного фонду «Відродження». Зміст цієї публікації є позицією авторів і не обов'язково відображає позицію Міжнародного фонду «Відродження».

ЗМІСТ

1. Методологія дослідження.....	4
2. Вступ.....	5
3. Загальні положення.....	6
4. Соціальне житло.....	9
5. Середньострокове — тимчасове житло	14
6. Короткострокове — «кризове» житло	17
7. Рекомендації з покращення політик забезпечення житлом на місцевому рівні	
- Тимчасове житло в закладах освіти.....	21
- «Відумерла спадщина» як шлях до наповнення фондів житла	23
- Модульне житло	25
8. Висновок	27
9. Загальні рекомендації	27

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Загальна мета дослідження:

Загальна мета дослідження полягає в оцінці ефективності місцевих політик з підтримки населення, житло якого було знищено або пошкоджено, перебуває в зоні проведення бойових дій або окупації.

Фокусом дослідження є дослідження стану реалізації заходів зі створення та функціонування соціального, тимчасового та кризового житла для осіб, які постраждали внаслідок збройної агресії російської федерації.

Предмет дослідження:

Предметом дослідження є конкретні заходи та дії, що вживаються органами місцевого самоврядування щодо створення та функціонування соціального, тимчасового та кризового житла у територіальних громадах України.

Об'єкт дослідження:

Об'єктом дослідження є державні та місцеві політики з підтримки населення, житло якого було знищено або пошкоджено, перебуває в зоні проведення бойових дій або окупації.

Методика дослідження:

1. Аналіз документів: локальних нормативних актів органів місцевого самоврядування (програм, рішень)
2. Аналіз інформації, яку надано органами виконавчої влади та місцевого самоврядування у відповідь на інформаційні запити.
3. Опитування представників органів місцевого самоврядування.
4. Статистичний аналіз: обробка та аналіз зібраних даних для визначення тенденцій, виявлення проблемних аспектів та успішних практик.

ВСТУП

Повномасштабне вторгнення російської федерації та масові міжнародні злочини на території України спричинили порушення прав громадян України, серед яких порушення права на житло та гідні умови життя.

Втрата житла відбувається внаслідок його руйнування, окупації та неможливості проживання в ньому через постійні бойові дії. Люди, які втратили житло, були вимушені переміститися на території, які відділені від місць проведення бойових дій.

За попередніми оцінками з 2022 року близько 4 мільйонів громадян втратили житло.

Водночас втрата житла стала лиш першим випробуванням для українців, адже після переселення вони зіштовхнулися з нестачею місць для їх поселення на нових територіях проживання. Таким чином, люди були подвійно травмовані та опинилися фактично наодинці зі своїми проблемами.

За даними Групи благодійних організацій «Depaul» станом на 2024 рік майже чверть (22%) тих людей, які ночують на вулиці або в притулках, є внутрішньо переміщеними особами.

Збільшення кількості бездомних серед внутрішньо переміщених осіб спричинено:

- Багаторазовим та довготривалим переміщенням. Люди не мають можливості купувати, орендувати чи отримати соціальне житло;
- Руйнуванням або пошкодженням житла;
- Відсутністю можливості повернутись додому для людей з окупованих та прифронтових територій через небезпеку;
- Обмеженням критеріїв для отримання грошової допомоги на проживання внутрішньо переміщених осіб з березня 2024 року;
- Зменшенням обсягів гуманітарної допомоги.

Наявність житла та гідних умов проживання є основною потребою внутрішньо переміщених осіб після переміщення. Відсутність достатньої кількості житлових чи інших приміщень, придатних для тимчасового розміщення внутрішньо переміщених осіб, призводить до того, що такі особи приймають рішення про виїзд за кордон або передчасно повертаються до покинутого місця проживання.

На законодавчому рівні не врегульовано питання щодо визначення органів державної влади, до сфери яких віднесено повноваження щодо здійснення контролю за створенням і функціонуванням місць компактного поселення внутрішньо переміщених осіб, що врешті призводить до бездіяльності в питаннях реалізації права на житло для даної категорії осіб.

¹ <https://uacrisis.org/uk/skilky-ukrayintsiv-vtratlyly-budynky-cherez-agresiyu-rosiyi>

² https://depaul.org.ua/news/homelessness_in_ukraine/?_gl=1*1j2bw9s*_up*MQ.*_ga*MTQ2MTgxMTMzNS4xNzI3ODAwNDgz*_ga_Y209BLYW5D*MTcyNzgwMDQ4Mi4xLjEuMTcyNzgwMDU4MS4wLjAuMA

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРАВО НА ЖИТЛО ТА ГІДНІ УМОВИ ЖИТТЯ

Аналізуючи норми Міжнародного права в контексті реалізації права на житло, варто виділити статтю 25 Загальної декларації прав людини, якою визнано право на житло, як частину права на належний рівень життя:

«Кожна людина має право на такий життєвий рівень, включаючи їжу, одяг, житло, медичний догляд та необхідне соціальне обслуговування, який є необхідним для підтримання здоров'я і добробуту її самої та її сім'ї, і право на забезпечення в разі безробіття, хвороби, інвалідності, вдовства, старості чи іншого випадку втрати засобів до існування через незалежні від неї обставини».

статтю 11 Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права, задекларовано, що кожен має право на достатній життєвий рівень для нього і його сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг і житло. Кожен має право на свободу від голоду.

Варто також згадати про ст. 1 Протоколу 1 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, якою встановлено, що кожна фізична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений свого майна.

На національному рівні таке право закріплено ст. 47 Конституції України:

«Кожен має право на житло. Держава створює умови, за яких кожний громадянин матиме змогу побудувати житло, придбати його у власність або взяти в оренду. Громадянам, які потребують соціального захисту, житло надається державою та органами місцевого самоврядування безоплатно або за доступну для них плату відповідно до закону.».

Статтю 31 житлового кодексу встановлено право громадян на одержання жилого приміщення:

“Громадяни, які потребують поліпшення житлових умов, мають право на одержання у користування жилого приміщення в будинках державного або громадського житлового фонду в порядку, передбаченому цим Кодексом та іншими актами законодавства України. Жилі приміщення надаються зазначеним громадянам, які постійно проживають у даному населеному пункті (якщо інше не встановлено законодавством України), як правило, у вигляді окремої квартири на сім'ю”.

Законом “Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб” передбачено право даних осіб на:

- Безпечні умови життя і здоров'я;
- Створення належних умов для її постійного чи тимчасового проживання;
- Оплату вартості комунальних послуг, електричної та теплової енергії, природного газу в місцях компактного поселення внутрішньо переміщених осіб (містечках із збірних модулів, гуртожитках, оздоровчих таборах, будинках відпочинку, санаторіях, пансіонатах, готелях тощо) за відповідними тарифами, встановленими на такі послуги та товари для населення.

Таким чином, право осіб на отримання житла закріплено законом та є невід'ємним.

3 <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-stratehii-derzhavnoi-polityky-shchodo-vnutrishnoho-peremishchennia-na-period-do-2025-roku-ta-zatverdzhennia-operatsiinoho-planu-zakhodiv-z-ii-realizatsii-i070423-312>

ВІДПОВІДАЛЬНІ СУБ'ЄКТИ ЗА ДОТРИМАННЯ ЖИТЛОВИХ ПРАВ

Обов'язок по забезпеченню реалізації права на житло та підтримку населення, яке постраждало від наслідків війни, відводиться державі.

Таке зобов'язання закріплено статтю 31 Європейської соціальної хартії, в якій зазначено, що держава зобов'язується вживати заходів, спрямованих на сприяння в доступі до житла належного рівня та запобігання бездомності, її скорочення з метою поступової ліквідації.

Законом “Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб” передбачено обов'язок держави вживати всіх можливих заходів, передбачених Конституцією та законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, щодо захисту та дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, створення умов для добровільного повернення таких осіб до покинутого місця проживання або інтеграції за новим місцем проживання в Україні.

ст. 8, 32 Житлового кодексу України встановлено, що громадяни мають право на одержання у безстрокове користування у встановленому порядку жилого приміщення в будинках державного чи громадського житлового фонду в порядку, передбаченому Кодексом та іншими актами законодавства України.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 квітня 2023 р. № 312-р прийнято Стратегію державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року., якою передбачено реалізацію завдань щодо забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб:

- Розроблення алгоритмів для проведення ремонту, реконструкції місць компактного поселення, розселення та забезпечення внутрішньо переміщених осіб житлом із залученням відповідальних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, міжнародних організацій;

- Розроблення регіональних програм розселення внутрішньо переміщених осіб, які проживають в місцях компактного поселення, з урахуванням потреб регіонів у людських ресурсах, а також особливостей потреб окремих категорій осіб (осіб з інвалідністю, багатодітних сімей, літніх людей, представників національних меншин тощо) та принципу єдності родин;

- Формування фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб з метою забезпечення середньострокових потреб у кожній територіальній громаді визначення житлових потреб внутрішньо переміщених осіб з метою реалізації права на житло.

Водночас на практиці головна роль по забезпеченню житлом внутрішньо переміщених осіб та осіб, які постраждали від наслідків міжнародних злочинів, відводиться органам місцевого самоврядування.

Законом “Про місцеве самоврядування в Україні” на органи місцевого самоврядування покладено обов'язки:

- формування фондів житла, призначеного для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб, у тому числі шляхом викупу (придбання), оренди, будівництва нового житла, реконструкції будинків і гуртожитків, переведення нежилых приміщень у жилі, передачі житла в комунальну або державну власність, капітального ремонту об'єктів житлового фонду;

⁴ <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-strategii-derzhavnoi-polityky-shchodo-vnutrishnoho-peremishchennia-na-period-do-2025-roku-ta-zatverdzhennia-operatsiino-ho-planu-zakhodiv-z-ii-realizatsii-i070423-312>

- інформування місцевих державних адміністрації про можливі місця і умови для тимчасового проживання/перебування внутрішньо переміщених осіб, про стан інфраструктури, довкілля у таких місцях;
- надання у тимчасове безоплатне користування внутрішньо переміщеним особам з комунальної власності житлові приміщення, придатні для проживання (за умови оплати особою відповідно до законодавства вартості комунальних послуг);
- забезпечення надання житла дитячим будинкам сімейного типу, які вимушено або самостійно залишили місце проживання.

МІСЦЕВІ ПРОГРАМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЮ ЖИТЛОМ ОСІБ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК ВІЙНИ

Реалізація зобов'язань органів місцевого самоврядування у сфері житла здійснюється на основі затверджених місцевих цільових програм та заходів.

В рамках проведеного дослідження було проведено аналіз наявності програм, які сфокусовані на забезпеченні житлом внутрішньо переміщених осіб, та осіб, які постраждали від наслідків міжнародних злочинів.

З поміж 721 громади, яка надала інформацію, лиш 11 повідомили про наявність в них програм, які спрямовані на реконструкцію або будівництво житла.

Таким чином, ми бачимо низьку активність органів місцевого самоврядування у сфері житла. За повідомленням органів місцевого самоврядування основною причиною відсутності дієвих заходів з забезпечення житлом у громадах є відсутність фінансових ресурсів та низька зацікавленість донорів в інвестиції в сільську місцевість.

Водночас ми бачимо низку позитивних прикладів впровадження місцевих програм у сфері житла та намагання вирішити дану проблему на місцевому рівні.

- Відповідно до рішення сесії Уманської міської ради Черкаської області від 13.06.2023 року No 8-53/8 затверджена Програма інтеграції внутрішньо переміщених осіб в Уманській міській територіальній громаді на 2023-2025 роки. 15.12.2023 року No 9-62/8 внесено зміни до Програми інтеграції внутрішньо переміщених осіб в Уманській міській територіальній громаді на 2023-2025 роки, відповідно до яких за кошти бюджету Уманської міської територіальної громади придбано 2 квартири для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб на суму 4,015 млн. грн.

- Рішенням Івано-Франківської міської ради від 22.12.2022 року N 231-32 затверджено Міську цільову програму будівництва (придбання) доступного житла та молодіжного кредитування в Івано-Франківській МТГ на 2023-2027 роки, яка дає можливість пільгового іпотечного кредитування.

- Програма забезпечення реалізації проекту «Домівка подалі від небезпеки» щодо створення сімейного центру для перебування внутрішньо переміщених осіб на 2023р. затверджена рішенням сімдесять третьої сесії міської ради Дунаєвецької громади Хмельницької області No1-73/2023 від 27.12.2023 року.

- Програма надання підтримки внутрішньо переміщеним та/або евакуйованим особам у м. Черкаси у зв'язку із введенням воєнного стану на 2022 – 2024 роки. В рамках реалізації зазначеної програми проведено капітальний ремонт чотириповерхової будівлі комунальної форми власності (колишньої дитячої поліклініки) за адресою: м. Черкаси, вул. Благовісна та створено тимчасовий притулок для осіб та сімей з дітьми, осіб з інвалідністю, осіб похилого віку, розрахований на розміщення до 350 осіб одночасно.

У Бужанській сільській раді Звенигородського району Черкаської області затверджено «Цільову програму забезпечення тимчасовим житлом внутрішньо переміщених осіб Бужанської ТГ на 2023-2025 роки».

Рішенням від 22 вересня 2023 року № 911 затверджена Комплексна міська цільова Програма підтримки індивідуального житлового будівництва «Власний дім» в Погребищенській міській територіальній громаді на 2023-2028 роки. Програма спрямована на забезпечення житлом населення Погребищенської міської територіальній громаді, в тому числі внутрішньо переміщених осіб.

Однак кошти для реалізації даних програм в місцевому бюджеті не передбачались, внаслідок чого житло для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб не будувалось та не реконструювалось.

З огляду на масштаб проблеми з житлом для соціально вразливих категорій населення на місцевому рівні необхідно активізувати роботу на місцевому рівні з розробки та впровадження цільових програм забезпечення житлом мешканців громад.

ТИПИ ЖИТЛА ДЛЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

В рамках дослідження організація виділила типи житла, які фактично надаються внутрішньо переміщеним особам та людям, які втратили житло на місцевому рівні:

- Умовно безстрокове — соціальне житло

Соціальне житло - житло всіх форм власності (крім соціальних гуртожитків) із житлового фонду соціального призначення, що безоплатно надається громадянам України, які потребують соціального захисту, на підставі договору найму на певний строк.

Окремо слід виділити поняття соціальний гуртожиток - соціальне житло, яке надається громадянам України на час їх перебування на соціальному квартирному обліку за умови, що таке житло є єдиним місцем їх проживання;

- Середньострокове — тимчасове житло (до 1 року з можливістю продовження)
Термін “Тимчасове житло” згадується у Постанові КМУ від 29 квітня 2022 р. № 495 “Деякі заходи з формування фондів житла, призначеного для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб” та Житловому кодексі України.

- Короткострокове — «кризове» (від однієї ночі до декількох місяців).

Під дане поняття можна віднести місця для тимчасового проживання для внутрішньо переміщених осіб, що визначено Постановою КМУ від 1 вересня 2023 р. № 930 “Деякі питання функціонування місць тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб”.

СОЦІАЛЬНЕ ЖИТЛО

Поняття соціального житла встановлено законом України “Про житловий фонд соціального призначення”. Соціальне житло - це житло всіх форм власності (крім соціальних гуртожитків) із житлового фонду соціального призначення, що безоплатно надається громадянам України, які потребують соціального захисту, на підставі договору найму на певний строк; Житловий фонд соціального призначення - сукупність соціального житла, що надається громадянам України, які відповідно до закону потребують соціального захисту.

До житла з житлового фонду соціального призначення належать:

1) квартири в багатоквартирних жилих будинках, садибні (одноквартирні) жилі будинки, які надаються громадянам у порядку черги на одержання соціального житла;

2) жилі приміщення у соціальних гуртожитках, які надаються громадянам на час їх перебування на соціальному квартирному обліку за умови, що таке житло є єдиним місцем їх проживання.

Обов'язок створення житла соціального призначення покладається на органи місцевого самоврядування.

Відповідно до закону “Про житловий фонд соціального призначення” органи місцевого самоврядування:

- створюють за рахунок коштів місцевих бюджетів, інших джерел фінансування житловий фонд соціального призначення;

- здійснюють управління житловим фондом соціального призначення, організовують його належне обслуговування та ремонт, упорядкування та утримання прибудинкових територій;

- здійснюють контроль за використанням соціального житла за призначенням, визначають виконавця житлових та комунальних послуг у порядку, встановленому законом, вживають заходів щодо забезпечення збереження житлового фонду соціального призначення незалежно від форми власності;

- приймають рішення про проведення реконструкції, капітального ремонту, переобладнання нежилих будинків у жилі або знесення непридатних для проживання жилих будинків з житлового фонду соціального призначення;

- забезпечують пристосування жилих будинків до потреб осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю, які мешкають у них, шляхом обладнання спеціальними засобами і пристосуваннями під'їздів, сходових клітин та житла, займаного особами з інвалідністю чи сім'ями, в яких є особи з інвалідністю та/або діти з інвалідністю.

В рамках проведеного дослідження організація провела аналіз наявності фондів соціального житла у громадах та можливості його використання внутрішньо переміщеними особами.

За інформацією 721 громади України у їх розпорядженні перебуває 35 житлових об'єктів, які було надано внутрішньо переміщеним особам для проживання.

5 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3334-15#Text>.

6 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/495-2022-%D0%BF#Text>

7 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/930-2023-%D0%BF#Text>

8 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3334-15#Text>

Область	Кількість ВПО	Кількість громад	Кількість громад (по яким проводився аналіз)	Кількість житлових об'єктів, наданих для проживання ВПО
Черкаська	137282	66	35	1
Вінницька	145679	63	43	1
Полтавська	184144	60	45	
Дніпропетровська	452831	86	45	
Київська	253615	69	39	
Київ	415890	1	1	
Кіровоградська	82803	49	30	
Донецька	531103	46	7	
Сумська	93325	51	34	2
Запорізька	222098	67	4	
Харківська	518248	56	45	1
Івано-Франківська	112692	62	38	1
Хмельницька	121484	60	37	
Чернігівська	68555	57	40	
Чернівецька	74910	52	17	
Тернопільська	67529	55	29	
Рівненська	44805	64	35	1
Львівська	207761	73	41	
Волинська	44472	54	28	
Закарпатська	126207	64	24	1
Миколаївська	122830	52	29	
Херсонська	44554	49	4	
Одеська	217708	91	41	1
Житомирська	84579	66	30	
Всього	4375104	1413	721	

Позитивними прикладами створення соціального житла у громадах з початку збройного конфлікту є:

Черкаська область:

- У Маньківській громаді протягом 2024 року соціальне житло було надано двом родинам (8 осіб) з числа внутрішньо переміщених.
- У Черкаській громаді із фонду соціального житла житлом забезпечено 8 сімей.

Сумська область:

- У Роменській громаді наявний житловий фонд соціального призначення складається із 7 об'єктів, з яких 3 об'єкти потребують ремонту.
- Недригайлівська громада надала 1 однокімнатну квартиру для проживання 3 внутрішньо переміщених осіб.

Харківська область:

- У Близнюківській громаді до фонду житла соціального призначення включено 5 житлових приміщень доступних для внутрішньо переміщених осіб.

Попри наявність позитивних прикладів, аналіз показав фактичну відсутність соціального житла у малих та середніх територіальних громадах. Це здебільшого зумовлено відсутністю такого житла та будівель, які можливо було б використати під таке житло.

У містах фонд соціального житла здебільшого надається особам із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які досягли 16 років, людям з інвалідністю, особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи та іншим соціально незахищених верствам населення. Здебільшого таке житло надається даним категоріям осіб у соціальних гуртожитках.

За інформацією представників органів місцевого самоврядування, які прийняли участь в опитуванні організації, проблеми зі створенням соціального житла у громадах спричинені:

- Недостатнім фінансуванням та браком коштів;
- Відсутністю вільних житлових приміщень;
- Руїнацією житлового фонду, в тому числі соціального призначення.

Таким чином ми бачимо наявність низки факторів, які впливають на формування фондів соціального житла у громадах, що врешті впливає на рівень реалізації житлових прав осіб, які постраждали внаслідок війни.

Вирішити дану проблему можливо лише через активізацію органів державної влади та місцевого самоврядування та виведення питання створення та функціонування соціального житла на пріоритетний рівень.

Для цього необхідно:

- Провести аналіз кількості осіб, які перебувають в черзі на отримання соціального житла;
- Визначити можливі будівлі та приміщення для створення в них соціального житла;
- Прийняти та реалізувати державну та місцеві програми зі створення соціального житла.

⁹ В опитування прийняла участь 61 територіальна громада.

СЕРЕДНЬОСТРОКОВЕ — ТИМЧАСОВЕ ЖИТЛО

Вирішенням проблеми з відсутністю соціального житла в Україні мало б стати створення відносно нової категорії житла - тимчасове житло.

Створення тимчасового житла для внутрішньо переміщених осіб в Україні врегульовано Постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2022 р. № 495 «Деякі заходи з формування фондів житла, призначеного для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб».

Фонд житла, призначеного для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб, формується сільськими, селищними, міськими радами або уповноваженими ними органами шляхом:

- викупу (придбання) житла;
- будівництва нового житла;
- будівництва (нового будівництва, реконструкції) будівель для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб відповідно до підпункту 1 пункту 9-3 розділу V “Прикінцеві положення” Закону України “Про регулювання містобудівної діяльності”;
- реконструкції наявних будинків і гуртожитків, а також переобладнання нежитлових приміщень на житлові;
- передачі житла в комунальну або державну власність;
- капітального ремонту об’єктів житлового фонду, зокрема об’єктів соціального призначення.

До фонду можуть бути включені тільки вільні житлові приміщення.

Внутрішньо переміщеній особі та членам її сім’ї безоплатно надається житлове приміщення з фонду за місцем фактичного проживання/перебування в межах території уповноважених органів.

Першочергове право на забезпечення житловим приміщенням з фонду мають багатодітні сім’ї; сім’ї з дітьми; вагітні жінки; особи, які втратили працездатність; особи пенсійного віку з числа тих, житло яких було зруйновано або стало непридатним для проживання внаслідок збройної агресії російської федерації.

В рамках даного дослідження було проведено аналіз інформації органів місцевого самоврядування щодо проведення заходів зі створення фондів тимчасового житла на місцевому рівні.

За даними 721 територіальної громади в Україні до фондів тимчасового житла, призначеного для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб, внесено 775 об’єктів житлового призначення.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Область	Кількість ВПО	Кількість громад	Кількість громад (По яким проводився аналіз)	Кількість громад, у яких сформовано фонди тимчасового житла для внутрішньо переміщених осіб	Кількість об'єктів у фондах тимчасового житла
Черкаська	137282	66	35	4	11
Вінницька	145679	63	43	2	4
Полтавська	184144	60	45	5	23
Дніпропетровська	452831	86	45	3	17
Київська	253615	69	39	1	1
Київ	415890	1	1	1	113
Кіровоградська	82803	49	30	2	51
Донецька	531103	46	7	2	40
Сумська	93325	51	34	4	35
Запорізька	222098	67	4	1	2
Харківська	518248	56	45	10	120
Івано-Франківська	112692	62	38	3	4
Хмельницька	121484	60	37	5	20
Чернігівська	68555	57	40	4	254
Чернівецька	74910	52	17	1	5
Тернопільська	67529	55	29	1	3
Рівненська	44805	64	35	2	3
Львівська	207761	73	41	1	12
Волинська	44472	54	28	2	25
Закарпатська	126207	64	24	3	6
Миколаївська	122830	52	29	2	6
Херсонська	44554	49	4		
Одеська	217708	91	41	2	15
Житомирська	84579	66	30	1	5
Всього	4375104	1413	721	62	775

Попри малу кількість виявлених об'єктів, які віднесено до фондів тимчасового житла, є ряд громад, які активно включились у даний процес. Зокрема слід виділити наступні:

- Київська громада задля формування фонду тимчасового житла придбано 113 квартир.

- У Ковельській громаді Волинської області придбано 24 квартири для тимчасового розміщення внутрішньо переміщених осіб.

- Сумська область активно працює над збільшенням кількості доступного житла для ВПО:

1. У Шосткинській громаді придбано 4 квартири на вторинному ринку житла.

2. Тростянецька громада придбала 6 житлових приміщень.

3. У Кролевецькій громаді 20 кімнат у гуртожитку віднесені до фонду тимчасового житла.

4. Конотопська громада виділила 5 житлових приміщень.

Загалом результати дослідження показали, що реалізація ініціативи щодо створення тимчасового житла для внутрішньо переміщених осіб не принесла результатів. На місцевому рівні не проводиться активна робота зі створення такого житла, а "тимчасове житло" не вирішило питання з розміщенням людей, які втратили постійне місце проживання внаслідок збройної агресії російської федерації.

Згідно з результатами опитування органів місцевого самоврядування, у громадах не створюють фонди тимчасового житла з огляду на брак фінансових ресурсів та вільних житлових приміщень.

Організація також зафіксувала відсутність системних рішень на рівні громад зі створення тимчасового житла. Про це свідчить відсутність дієвих місцевих політик у сфері житла, а це в свою чергу призводить до відсутності реалізованих програм з будівництва та реконструкції житла.

За оцінками організації проблему з реалізації нормативних актів щодо створення тимчасового житла можливо вирішити шляхом проведення низки системних заходів за участі Міжнародної спільноти, органів державної влади та місцевого самоврядування.

На початковому етапі потрібно провести аналіз потреб населення в житлі шляхом опитування людей, які мають статус внутрішньо переміщених.

За результатами визначеної потреби в житлі, провести аналіз спроможності громади по створенню такого житла: аналіз фінансової спроможності громади, вільних будівель та приміщень (житлового та нежитлового призначення), підготовка дорожньої карти та місцевої програми із забезпечення житлом осіб, які його потребують.

Після проведення аналітичної та нормативної роботи провести зустрічі з органами влади та міжнародними організаціями, які надають підтримку у сфері житла, та надати обґрунтування щодо необхідності виділення коштів для громади.

КОРОТКОСТРОКОВЕ — «КРИЗОВЕ» ЖИТЛО

Поняття “кризове житло” не визначено чинним законодавством України. Однак, з огляду на стан такого житла та умови перебування в ньому, його можна кваліфікувати кризовим, тобто таким, яке надається в кризових умовах та короткочасний період.

До кризового житла можливо віднести:

- місця для тимчасового проживання;
- модульні будинки.

Постановою Кабінету міністрів України від 1 вересня 2023 р. № 930 “Деякі питання функціонування місць тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб” встановлено, що місця для тимчасового проживання створюються для проживання внутрішньо переміщених осіб або осіб, які перемістилися з територій, включених до переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією.

Такі місця можуть облаштовуватися в містечках із збірних модулів, гуртожитках, оздоровчих таборах, будинках відпочинку, санаторіях, пансіонатах, готелях, тимчасових спорудах, їх комплексах, призначених для життєзабезпечення (тимчасового проживання та обслуговування) внутрішньо переміщених осіб, в інших приміщеннях, придатних для проживання, та їх частинах, що використовуються або можуть використовуватися для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб, загальною кількістю облаштованих місць для проживання 10 або більше осіб.

Місцем тимчасового проживання може бути як одне окреме житлове приміщення (кімната, номер або простір, відокремлений шляхом встановлення легких конструкцій (ширм, перегородок), так і кілька.

Організація провела дослідження кількості та статусу приміщень, які було визначено, як місця для тимчасового проживання.

Станом на жовтень 2024 року, за повідомленням 720 територіальних громад в Україні, на їх території функціонує 471 об'єкт для проживання внутрішньо переміщених осіб.

¹⁰ Інформація від територіальних громад. Результати представників 61 територіальної громади.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Область	Кількість ВПО	Кількість громад	Кількість громад (По яким проводився аналіз)	Кількість громад, у яких створено місця для тимчасового проживання для внутрішнь переміщених осіб	Кількість місць для тимчасового проживання
Черкаська	137282	66	35	15	39
Вінницька	145679	63	43	11	20
Полтавська	184144	60	45	18	30
Дніпропетровська	452831	86	45	10	18
Київська	253615	69	39	11	18
Кіровоградська	82803	49	30	10	34
Донецька	531103	46	7	1	3
Сумська	93325	51	34	7	58
Запорізька	222098	67	4	2	9
Харківська	518248	56	45	7	25
Івано-Франківська	112692	62	38	10	20
Хмельницька	121484	60	37	13	30
Чернігівська	68555	57	40	5	18
Чернівецька	74910	52	17	5	5
Тернопільська	67529	55	29	9	16
Рівненська	44805	64	35	10	27
Львівська	207761	73	41	13	36
Волинська	44472	54	28	5	9
Закарпатська	126207	64	24	13	19
Миколаївська	122830	52	29	4	6
Херсонська	44554	49	4		
Одеська	217708	91	41	10	16
Житомирська	84579	66	30	11	15
Всього:	3874635	1412	720	200	471

¹¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/930-2023-%D0%BF#Text>

З загальної кількості визначених приміщень для тимчасового проживання 110 розміщено у нежитлових приміщеннях, інші - у гуртожитках та приміщеннях санаторіїв.

Для прикладу у Сумській області створено 58 об'єктів - місць для тимчасового проживання, що вміщують понад 700 осіб:

- Шосткинська громада виділила другий поверх амбулаторії Центру первинної медико-санітарної допомоги для розміщення внутрішньо переміщених осіб.

- Глухівська громада надала 3 приміщення закладів освіти.

- Сумська громада має 3 гуртожитки, пристосовані для тимчасового проживання.

- Тростянецька громада виділила 45 модульних тимчасових приміщень.

- Охтирська громада забезпечила 2 дошкільні заклади та 1 гуртожиток.

- Новослобідська громада використовує Центр надання соціальних послуг для розміщення ВПО, а Конотопська громада облаштувала один гуртожиток для цієї мети.

У громадах Львівської області визначено 58 об'єктів для тимчасового розміщення внутрішньо переміщених осіб з загальною місткістю понад 800 місць:

- У Новороздільській громаді виділено 2 гуртожитки.

- Моршинська громада виділила 11 нежитлових будівель, санаторіїв.

- Стрілківська громада пропонує один заклад освіти для поселення.

- Самбірська громада надає одне нежитлове приміщення.

- Рава-Руська громада підготувала один гуртожиток.

- Великолюбінська громада виділила заклад освіти та заклад охорони здоров'я.

- У Львівській громаді облаштовано 5 модульних містечок, одне приміщення «Народного дому» та один гуртожиток.

З огляду на велику чисельність осіб, які втратили житло, та малу кількість соціального та тимчасового житла, кількість визначеного кризового житла є малою та не задовольняє всіх потреб.

Місця для тимчасового проживання, які розташовані у нежитлових приміщеннях (зкладах освіти, медицини або соціального призначення), є непридатними для постійного проживання.

Більш того, розміщення людей у таких приміщеннях є заборонено відповідно Постанови Кабінету Міністрів України від 01 вересня 2023 року №930.

Місцем тимчасового проживання може бути як одне окреме житлове приміщення (кімната, номер або простір, відокремлений шляхом встановлення легких конструкцій (ширм, перегородок), так і кілька.

Місцями тимчасового проживання не можуть бути будівлі, що перебувають у господарському віданні чи в оперативному управлінні військових частин, закладів, установ та організацій Національної гвардії, СБУ, Держприкордонслужби, Збройних Сил, Держспецтрансслужби, Міноборони,

МВС, Мін'юсту, Національної поліції, Державної кримінально-виконавчої служби, Держспецзв'язку, ДСНС (крім тих, що розташовані поза межами військових частин, закладів, установ, організацій), а також діючі будинки дитини, дитячі будинки, дитячі будинки-інтернати, психоневрологічні інтернати, будинки-інтернати для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, спеціальні будинки-інтернати системи соціального захисту населення, стаціонарні відділення територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг) та центри надання соціальних послуг і приміщення чи їх частини діючих закладів охорони здоров'я (крім санаторно-курортних закладів), і місця не можуть бути облаштовані у приміщеннях притулків і денних центрів соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статті, соціальних центрів матері та дитини, соціальних гуртожитків для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Таким чином, якщо у 2022 році на початку повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну, дана ситуація була допустимою, на 3 рік вона стала критичною. Поселення людей в таких приміщення суперечить нормам чинного законодавства України та порушує їхні права на гідні умови життя.

РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПОКРАЩЕННЯ ПОЛІТИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТЛОМ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ ТИМЧАСОВЕ ЖИТЛО В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Аналіз чинного законодавства України виявив низку перепон та складнощів, які виникли в органів місцевого самоврядування при реорганізації або зміні цільових призначень приміщень освітніх закладів та перетворення їх в житло.

ст 80 Закону “Про Освіту” зазначено, що об’єкти та майно державних і комунальних закладів освіти не підлягають приватизації чи використанню для провадження видів діяльності, не передбачених спеціальними законами, крім надання в оренду з метою надання послуг, які не можуть бути забезпечені безпосередньо закладами освіти, пов’язаних із забезпеченням освітнього процесу або обслуговуванням учасників освітнього процесу, з урахуванням визначення уповноваженим органом управління можливості користування державним або комунальним нерухомим майном відповідно до законодавства.

Кошти, отримані від використання вивільнених приміщень ліквідованих державних та комунальних закладів освіти, використовуються виключно на освітні потреби.

Таким чином в законі зафіксована пряма заборона на використання приміщень закладів освіти в інших видах діяльності, в тому числі і для проживання в ньому людей.

Законом встановлено можливість реорганізації або ліквідація навчальних закладів комунальної форми власності.

Однак, відповідно до ст. 32 закону “Про повну загальну середню освіту” дана процедура можлива за декількох умов:

- засновник зобов’язаний забезпечити учням можливість продовжити здобуття загальної середньої освіти на відповідному рівні освіти;
- проведення громадського обговорення проекту відповідного рішення засновника, який оприлюднюється не менше ніж за один рік до прийняття відповідного рішення (у випадку розташування закладу у сільській місцевості);
- погодження проекту відповідного рішення засновника центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

Після проведення всіх погоджень та дотримання необхідних умов на розгляд сесії місцевої ради може бути винесено питання про ліквідацію або реорганізацію закладу освіти, їх передача у комунальну чи державну власність.

У випадку успішного проходження попереднього етапу з реорганізації або ліквідації освітнього закладу місцева рада може розпочати наступний етап - зміна цільового призначення приміщення та створення соціального житла.

Законом “Про житловий фонд соціального призначення” встановлено, що до житла з житлового фонду соціального призначення належать:

1) квартири в багатоквартирних жилих будинках, садибні (одноквартирні) жилі будинки, які надаються громадянам у порядку черги на одержання соціального житла;

2) жилі приміщення у соціальних гуртожитках, які надаються громадянам на час їх перебування на соціальному квартирному обліку за умови, що таке житло є єдиним місцем їх проживання.

¹² <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/930-2023-%D0%BF#Text>

¹³ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/930-2023-%D0%BF#Text>

Житловий фонд соціального призначення формується органами місцевого самоврядування шляхом:

1) будівництва нового житла;

2) жилі приміщення у соціальних гуртожитках, які надаються громадянам на час їх перебування на соціальному квартирному обліку за умови, що таке житло є єдиним місцем їх проживання.

Житловий фонд соціального призначення формується органами місцевого самоврядування шляхом:

1) будівництва нового житла;

2) реконструкції існуючих жилих будинків, а також переобладнання нежилых будинків у жилі;

3) отримання житла, переданого в дар органам місцевого самоврядування українськими та іноземними юридичними та фізичними особами, міжнародними громадськими організаціями;

4) передачі в комунальну власність житла, вилученого на підставі судових рішень або визнаного в установленому законом порядку безхазяйним або відумерлим;

5) передачі забудовниками місцевим радам частки жилої площі в новозбудованих будинках на підставах, передбачених законодавством;

6) передачі з державної в комунальну власність соціального житла, побудованого за рахунок коштів державного бюджету;

7) використання на договірних засадах приватного житлового фонду;

8) набуття права власності на житло на інших підставах, не заборонених законом.

Як бачимо на базі освітніх закладів можливо сформувати соціальні гуртожитки для соціально вразливих категорій населення, в тому числі для внутрішньо переміщених осіб.

Соціальні гуртожитки створюються органами місцевого самоврядування відповідно до пунктів 1-4, 6, 8 частини першої статті 5 даного Закону і перебувають у комунальній власності, а типові Типове положення про соціальний гуртожиток затверджується Кабінетом Міністрів України.

Важливою умовою для створення соціального житла є його відповідність архітектурно-планувальним і технічним нормам, санітарно-гігієнічним вимогам, будівельним нормам, стандартам і правилам щодо доступності для маломобільних груп населення, у тому числі для осіб з інвалідністю, та бути придатним для проживання.

Тільки після виконання всіх умов законів та приведення приміщення у відповідність згідно архітектурно-планувальним і технічним нормам, санітарно-гігієнічним вимогам, будівельним нормам, стандартам і правилам щодо доступності для маломобільних груп населення місцева рада матиме змогу розробити та прийняти проект рішення про переведення приміщення з нежитлового в житлове та створити соціальні гуртожитки для внутрішньо переміщених осіб.

Для можливості отримання житла у соціальних гуртожитках внутрішньо переміщеним особам необхідно стати на соціальний квартирний облік

«ВІДУМЕРЛА СПАДЩИНА» ЯК ШЛЯХ ДО НАПОВНЕННЯ ФОНДІВ ЖИТЛА

Одним із механізмів вирішення питання з забезпечення житлом осіб, які постраждали від наслідків міжнародних злочинів в Україні, є надання житла, яке має статус «Відумерла спадщина».

Цивільний кодекс України визначає відумерлість спадщини як ту, яка залишилася від власника (спадкодавця) і не перейшла до спадкоємця.

Частина перша статті 1277 Цивільного кодексу України визначає обов'язок (а не право) органів місцевого самоврядування, у випадку наявності підстав, подати до суду заяву про визнання спадщини відумерлою.

Підстави визнання спадщини відумерлою є:

- Відсутність спадкоємців за заповітом і за законом.

Цей факт визначається на дату подання заяви про визнання спадщини відумерлою.

- Усунення спадкоємців від права на спадкування.

Випадки такого усунення визначені у статті 1224 ЦК України.

- Неприйняття спадкоємцями спадщини.

Згідно з частиною першою статті 1272 ЦК України спадкоємець, який протягом встановленого статтею 1270 цього Кодексу строку (протягом 6 місяців, що починається з часу відкриття спадщини) не подав заяву про прийняття спадщини, вважається таким, що не прийняв її.

- Відмова спадкоємців від прийняття спадщини.

Відповідно до частини першої статті 1273 ЦК України відмова від прийняття спадщини можлива лише протягом строку, встановленого для її прийняття. Такий строк визначений в статті 1270 цього Кодексу (протягом 6 місяців, що починається з часу відкриття спадщини).

Заява про визнання спадщини відумерлою подається після спливу одного року з часу відкриття спадщини.

Спадщина, визнана судом відумерлою, переходить у власність територіальної громади за місцезнаходженням нерухомого майна, а за відсутності нерухомого майна - місцезнаходженням основної частини рухомого майна.

Відповідно до частини першої статті 60 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», визнання спадщини відумерлою є однією з підстав виникнення права комунальної власності територіальної громади.

Результати дослідження показали, що органи місцевого самоврядування працюють над включенням житлових приміщень, які перейшли до комунальної власності громад як відумерла спадщина, до соціального житла для подальшого його надання жертвам війни.

З огляду на дефіцит житла, громадам необхідно впровадити постійний пошук житлових приміщень, які не мають власника, з переведення їх до комунальної власності. Це надасть можливість збільшити фонд житла для внутрішньо переміщених осіб.

Законом “Про житловий фонд соціального призначення” передбачено право взяття на соціальний квартирний облік громадяни України:

а) для яких таке житло є єдиним місцем проживання або які мають право на поліпшення житлових умов відповідно до закону;

б) середньомісячний сукупний дохід яких за попередній рік з розрахунку на одну особу в сумі менший від величини опосередкованої вартості найму житла в даному населеному пункті та прожиткового мінімуму, встановленого законодавством;

в) внутрішньо переміщені особи, які не мають іншого житла для проживання на підконтрольній українській владі території або житло яких зруйновано (знищене) або пошкоджене до стану, непридатного для проживання, внаслідок проведення антитерористичної операції та здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях.

Проведений аналіз показав низку труднощів, з якими зіштовхуються територіальні громади при формуванні місць проживання осіб, які постраждали від наслідків міжнародних злочинів.

Усунення даних перепон значно змінить ситуацію щодо забезпечення житлом та забезпечить гідними умовами для проживання найбільш незахищені верстви населення в Україні.

Задля прискорення процесів зі створення житла необхідно:

1. Внести зміни до закону “Про освіту” в частині спрощення процедури ліквідації закладів освіти, які не функціонують.

2. Спростити порядок зміни цільового призначення будинків з нежитлового в житлове.

3. Прийняти державну та місцеві програми зі створення соціального житла в Україні, в яких передбачити кошти для реконструкції приміщень, будівель колишніх освітніх закладів та переведення їх в статус житлових.

¹⁴ <https://www.ukrinform.ua/rubric-uarazom/3601319-v-ukraini-do-kinca-roku-planuut-oblastuvati-se-13-modulnih-mistecok.html>

МОДУЛЬНЕ ЖИТЛО

Практика встановлення модульних будинків в Україні для потреб внутрішньо переміщених осіб не є новітнім явищем. Встановлення таких будинків розпочалось з початку російсько-української війни у 2014 року.

Однак, зважаючи на відносно невелику кількість населення, яке перемістилась з зони проведення бойових дій та окупації у 2014-2017 роках, кількість таких будинків була невеликою.

У 2022 році практика встановлення таких будинків відновилась. За повідомленням Міністерство розвитку громад і територій, задля забезпечення людей житлом у 2022 році в Україні впроваджено проект зі створення модульних містечок.

Загалом планувалося відкриття 24 таких містечок по всій Україні

Аналізуючи законодавство у сфері містобудівної діяльності, модульні будинки можна визначити як тимчасові споруди.

Відповідно до закону України “Про регулювання містобудівної діяльності” тимчасовою спорудою для життєзабезпечення населення є малоповерхова (висотою до двох поверхів) швидкокомтована споруда з полегшених конструкцій (мобільна (інвентарна), збірно-розбірна, контейнерного або комбінованого типу тощо), яка задовольняє встановлені Кабінетом Міністрів України мінімально необхідні вимоги для життєзабезпечення внутрішньо переміщених осіб та може бути демонтована і переміщена з подальшим повторним використанням або без такого використання.

Законом визначено умови для розміщення таких споруд:

1. Розміщення тимчасових споруд для життєзабезпечення населення здійснюється на підставі затвердженої схеми розміщення таких споруд.

Схема розміщення тимчасових споруд для життєзабезпечення населення - це документація у вигляді текстових та графічних матеріалів, якою визначаються планувальні, архітектурні, конструктивні, технічні, технологічні рішення щодо розміщення, зведення (монтажу), безпечної експлуатації (використання за призначенням), демонтажу (з можливістю подальшого переміщення та повторного використання або без такого використання) тимчасових споруд для життєзабезпечення населення та інженерних мереж, необхідних для функціонування таких споруд, а також необхідні ресурси і витрати коштів (кошториси).

Схема розміщення розробляється у формі електронного документа та вноситься до Реєстру будівельної діяльності у форматі, визначеному Кабінетом Міністрів України у Порядку ведення електронної системи.

Схема розміщення розробляється архітектором, який має відповідний кваліфікаційний сертифікат, або під його керівництвом.

2. схема розміщення може розроблятися за відсутності та за невідповідності положенням містобудівної документації на місцевому рівні та повинна враховувати:

- існуючу забудову території, інженерно-транспортну інфраструктуру, а також основні елементи планувальної структури території;
- обмеження у використанні земель, у тому числі у сфері забудови (червоні лінії, смуги санітарно-захисних, санітарних, охоронних та інших зон обмеженого використання земель тощо);

3. схема розміщення розробляється за рішенням відповідного сільського, селищного, міського голови або начальника військової адміністрації населеного пункту;

4. розміщення тимчасових споруд для життєзабезпечення населення дозволяється після прийняття сільським, селищним, міським головою або начальником військової адміністрації населеного пункту рішення про розроблення схеми.

Порядок встановлення тимчасових споруд визначено Постановою КМУ від 4 серпня 2023 р. № 904 “Про затвердження Порядку розроблення, погодження, оприлюднення схеми розміщення тимчасових споруд для життєзабезпечення населення, її складу та змісту, вимог до тимчасових споруд для життєзабезпечення населення, їх зведення, перенесення та демонтажу”

Тимчасові споруди (комплекси тимчасових споруд) повинні відповідати мінімально необхідним вимогам для життєзабезпечення населення, що з урахуванням їх функціонального призначення необхідні для підтримання мінімально необхідних вимог для життєзабезпечення населення та забезпечення господарсько-побутових потреб, а саме щодо механічного опору та стійкості, пожежної безпеки, гігієни та здоров'я, безпеки і доступності (інклюзивності) під час експлуатації.

Мінімально необхідні вимоги для життєзабезпечення населення застосовуються під час розроблення рішень щодо просторово-планувальної організації території, архітектурно-планувальних та конструктивних рішень споруд та їх інженерного забезпечення.

Таким чином модульні будинки мають відповідати всім вимогам та бути введеними в експлуатацію органами місцевого самоврядування чи виконавчої влади.

Задля можливості використання модульних будинків, як кризового житла, необхідно реалізувати ряд заходів:

1. Ввести правовий режим модульних містечок;
2. Визначити правові умови перебування в модульних містечках;
3. Провести аналіз стану діючих модульних містечок та усунути виявлені недоліки при їх використанні.

ВИСНОВОК

Станом на 2024 рік проблема з відсутністю житла для вразливих категорій населення, в тому числі осіб, які втратили житло за наслідками вчинених міжнародних злочинів, залишається не вирішеною та лиш посилюється.

Суб'єкти, відповідальні за вирішення цієї проблеми на місцевому рівні, не можуть ефективно її розв'язати через низку причин. Основними серед них є недостатнє фінансування та брак політичної волі.

Рішення зі створення тимчасового та кризового житла, які були дієвими у 2022 році, переросли в проблему у 2024 році. Місця для тимчасового розміщення людей здебільшого є непридатними для проживання та порушують право людини на гідні умови життя.

Наявні ж позитивні приклади впровадження місцевих політик зі створення житла є поодинокими та несистемними в масштабах країни, що призводить до збільшення кількості безхатченків та повернення людей на окуповані території.

ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Прийняти державну стратегію зі створення соціального, тимчасового та кризового житла.

2. Розробити та впровадити державну та місцеві програми зі створення соціального, тимчасового та кризового житла в Україні.

3. Внести зміни до законів та підзаконних нормативних актів в частині визначення поняття кризового житла та спрощення порядку зміни цільового призначення нежитлових будівель та споруд, які можливо використати для створення житла.

**Громадська організація
«Черкаський правозахисний центр»**

м. Черкаси,
бульвар Шевченка 205, 0ф. 409

pravcenterche@gmail.com

+380 96 390 16 56

+380 67 522 57 10

